

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνείῳ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΝΙΚ. Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Δρ. Φ. Ε.

ΑΛΕΞΑΝ. Δ. ΒΑΛΒΗ Δρ. Φ. Ε.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Ἀθήναις ἔτησίᾳ Δρ. 7.—

Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἔτ. » 7.50

Ἐξάμηνος » 4.—

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 8.—

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ»

Ὀδὸς Φειδίου ἀριθ. 13

κατωτέρω τοῦ Ἐλεγκτικῆς Συνεδρίου.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

13 — ΛΕΠΤΑ — 13

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἐρνέστου Haeckel ἱστορία τῆς φυσικῆς δημιουργίας ἢ περὶ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως κατὰ μετάφρασιν Σταματίου Δ. Βάλβη, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. — Ὡ φρίκη! Φρίκη! Φρίκη! — Νέα ἀνακάλυψις τοῦ ἡμετέρου Κώλ. — Ἐλεγχοὶ καὶ ἀναπτύξεις ὑπὸ Ἀλεξ. Δ. Βάλβη — Ἐπιστολὴ ἀνοικτή. — Ἀλληλογραφία.

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΗΑΕΚΚΕΛ,

Καθηγητοῦ τῆς ζωολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γένης,

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

ἢ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

κατὰ μετάφρασιν

ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Δ. ΒΑΛΒΗ,

ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

(Συνέχεια. Βλ. τὸ προηγούμενον φύλλον.)

Κατὰ περίεργον τύχην πρὸ τριάκοντα ἢ ὀκτώτων, καθ' ὃν χρόνον τοῦ Δαρβίνου τὸ σύγγραμμα κατέφερε θανατηφόρον πλήγμα εἰς τὴν κατὰ Κυβιέρον κοσμογονίαν, ἄλλος τις περίφημος φυσιοδίφης ἀπεπειράθη νὰ ἐγείρῃ ἐκ νεκρῶν τὴν διδασκαλίαν ταύτην καὶ νὰ ἐκθῆ αὐτὴν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς λαμπρότητος ἐν τελεολογικῇ καὶ θεολογικῇ περὶ τῆς φύσεως συστήματι. Ὁ φυσιοδίφης οὗτος εἶνε ὁ Ἐλβετὸς γεωλόγος Λουδοβίκος Ἀγασσίτζ, ἐπιστήμων ὀνομαστός διὰ τὰς περὶ παγετώνων καὶ παγετικῶν χρόνων θεωρίας αὐτοῦ τὰς παραληφθεῖσας ἐκ τοῦ Schimper καὶ τοῦ Charpentier. Ὁ σοφὸς οὗτος, ὅστις ἐπὶ ἔτη τινὰ

διέτριψεν ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ, ᾗξαστο κατὰ τὸ 1858. ἔτος τῆς δημοσιεύσεως συγγράμματος σπουδαιοτάτου, ἐπιγραφομένου: **Συμβολαὶ εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείας Ἀμερικῆς.** Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ μεγάλου καὶ ἀπαυροῦ τούτου συγγράμματος, ὅπερ ὅμως ἔνεκα τῆς φιλοπατρίας τῶν Ἀμερικανῶν ἔσχε πρωτοφανῆ διάδοσιν, ἐπιγράφεται **Δοκίμιον ταξινομίας** (9). Ἐν τῷ δοκίμιῳ τούτῳ ὁ Ἀγασσίτζ δὲν περιορίζεται ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς φυσικῆς τῶν ὀργανισμῶν ταξινομίας καὶ τῶν διαφόρων ἀποπειρῶν τῶν ὑπὸ τῶν φυσιοδιφῶν γενομένων πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ταξινομίας ταύτης, ἀλλὰ περιλαμβάνει ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ γενικὰ βιολογικὰ γεγονότα τὰ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸ ἑαυτοῦ ἀντικείμενον. Ἡ ἱστορία τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὀργανισμῶν κατὰ τὴν ἐμβρυολογικὴν ἔποσιν καὶ κατὰ ἔποσιν παλαιοντολογικὴν, ἢ συγκριτικὴν ἀνατομικὴν, ἢ γενικὴ τῆς φύσεως οἰκονομία, ἢ γεωγραφικὴ καὶ τοπογραφικὴ ἐξάπλωσις τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν, ὀλόκληρος σχεδόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ σειρά τῶν γενικῶν φαινομένων τῆς φύσεως ἐξετάζονται ἐν τῷ ταξινομικῷ δοκίμιῳ τοῦ Ἀγασσίτζ, καὶ πάντα ἐκτίθενται κατὰ τρόπον ὅσον οἶόν τε ἀντιδαρβινικόν. Ἐν ᾧ δὲ ἡ κυρία τοῦ Δαρβίνου ὑπηρεσία εἶνε ὅτι κατέδειξε τῆς φυσικῆς αἰτίας τῆς γενέσεως τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν, καὶ οὕτως ἐκρηπίδωσε τὴν μηχανικὴν ἢ μοναδικὴν ἐποπτειάν τοῦ κόσμου καὶ ἐν τῷ χαλεπῷ τούτῳ μέρει τῆς ἱστορίας τῆς δημιουργίας, τούναντίον ὁ Ἀγασσίτζ ἀγωνίζεται πανταχοῦ ν' ἀποκλείσῃ πᾶσαν μηχανικὴν μέθοδον ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας,

(9) Louis Agassiz, An Essay on classification. Contributions to the natural history of the united States. Boston. Vol. I. 1857. — Μετεφράσθη εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν Γαλλικὴν ὑπὸ τοῦ Vogeli (Paris, 1869).

ν' αντικαταστήση πανταχοῦ τὰς φυσικὰς τῆς ἕλης δυνάμεις διὰ τῆς ἐννοίας προσωπικοῦ δημιουργοῦ καὶ τὰ καταστήσῃ οὕτως ἐπικρατῆ ἐποπτεῖαν τινὰ τοῦ σύμπαντος πάντη τελεολογικὴν ἢ δυαδικήν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ μόνον κατανοεῖτε ὅτι ἀρμόζει νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα μετ' ἐπιμελείας τὰς βιολογικὰς θεωρίας τοῦ Ἀγασσίτς καὶ εἰδικῶς τὰς περὶ τῆς δημιουργίας γνώμας αὐτοῦ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ συγγράμματι τῶν ἀντιπάλων ἡμῶν εὐρίσκομεν τὰ μεγάλα θεμελιώδη ταῦτα ζητήματα λεπτομερέστερον διαλαμβανόμενα, καὶ οὐδαμῶς ὡσαύτως ἀλλαγῆναι βλέπομεν τοσοῦτο σαφῶς πόσον ἢ δυαδικὴ ἐποπτεία τοῦ κόσμου εἶνε ἀνυποστήρικτος.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι οἱ διάφοροι τρόποι, καθ' οὓς ἐννοεῖται τοῦ εἶδους ἢ ἐννοια, εἶνε τὸ κύριον ἀντικείμενον, περὶ ὃ ἢ συζήτηση τῶν ἀντιπάλων θεωριῶν· ὃ τε Ἀγασσίτς καὶ ὁ Κυβιέρος καὶ ὁ Διναῖος θεωροῦσι τὸ εἶδος ὡς μορφήν ὀργανικὴν ἀμετάβλητον κατὰ πάντας τοὺς οὐσιώδεις αὐτῆς χαρακτῆρας· ναὶ μὲν τὰ εἶδη δύναται νὰ ποικιλλῶσιν, ἀλλ' ὅμως ἐν ὁρίοις στενοῖς καὶ μόνον κατὰ τὰς ἐποπτιώδεις ἐαυτῶν μερικότητος. Οὐδέποτε εἶδος πράγματι νέον δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ μορφῶν τετροποποιημένων, ἐκ ποικιλιῶν. Οὐδὲν ὀργανικὸν εἶδος κατὰγεται ἐξ εἶδους ἐτέρου· ἐκότερον αὐτῶν ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μεμονωμένως· ἐκαστον ζῶϊκὸν εἶδος, ἵνα κατ' Ἀγασσίτς εἴπωμεν, εἶνε ἐνεσαρκωμένος δημιουργικὸς λογισμὸς τῆς θεότητος.

Ἄν ὑπάρχῃ ἀλήθεια ἀκραδάντως ἐμπεδωθεῖσα ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως τῶν παλαιοντολογικῶν γεγονότων, εἶνε ὅτι ἢ ὀλικὴ διάρκεια τῶν διαφόρων ὀργανικῶν εἰδῶν εἶνε ἀνισωτάτη, ὅτι εἶδη τινὰ διαμεγρῶσιν ἀμετάβλητα ἐπὶ πλείστας συνεχεῖς γεωλογικὰς περιόδους, ἐν ᾗ ἄλλα διαρκοῦσι μόνον ἐπὶ μικρὸν τι τμήμα τῶν περιόδων τούτων. Ἀντιφάσκων ἀπολύτως πρὸς τὴν ἀλήθειαν ταύτην ὁ Ἀγασσίτς, ἀποφαίνεται ὅτι οὐδέποτε τὸ αὐτὸ εἶδος ἀπαντᾷ ἐν δύο διακεκριμέναις περιόδοις, καὶ δὴ ὅτι ἐκάστη περίοδος χαρακτηρίζεται ὑπὸ κόσμου ζῶϊκοῦ καὶ φυτικού πάντη ἰδιαίτερον καὶ εἰς αὐτὴν ἀποκλειστικῶς ἀνήκοντος. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἰσχυρίζεται μετὰ τοῦ Κυβιέρου ὅτι ἐκάστη μεγάλη γεωλογικὴ μεταβολή, ἥτις πάντοτε παρεμβάλλεται μετὰ δύο περιόδων, καταστρέφει καθ' ὀλοκληρίαν τὸν ὀργανικὸν τοῦτον κόσμον καὶ ὅτι νέα δημιουργία πάντη διάφορος διαδέχεται τὴν πανωλεθρίαν ταύτην. Κατὰ τὸν Ἀγασσίτς καθ' ἐκάστην νέαν δημιουργίαν ὁ δημιουργὸς διέταξε τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε ὁ νέος πληθυσμὸς τῆς σφαίρας ἐπεφάνη ἐξαπίνης, ἀντιπροσωπεύομενος ὑπὸ μέσου τινὸς ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ ἀτόμων καὶ ὑπὸ εἰδῶν ὑποστάντων τὰς τροποποιήσεις τὰς ἀναγκαίας ἵνα εὐρεθῶσιν ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν μεταβολῶν τῶν ἐπιγενομένων εἰς τὴν οικονομίαν τῆς φύσεως. Ἀλλά, τοῦτο λέγων, προσκρούει ὁ Ἀγασσίτς εἰς τινὰ τῶν ἀσφαλεστάτων καὶ σπουδαιοτάτων νόμων τῆς ζῶϊκῆς καὶ φυτικῆς γεωγραφίας, εἰς τὸν νόμον τὸν προσδιορίζοντα εἰς

ἐκαστον εἶδος ἴδιον γενέσεως τόπον, τὸ καλούμενον δημιουργικὸν κέντρον, ὅθεν τὸ εἶδος διαχεῖται κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸ λοιπὸν τῆς γῆνης ἐπιφανείας. Ὁ Ἀγασσίτς θέλει τούναντιον σύγχορον δημιουργίαν ἐκάστου εἶδους ἐπὶ διαφόρων τῆς γῆνης ἐπιφανείας σημείων καὶ ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἀρχικὴν ὑπὸ πολυαριθμῶν ἀτόμων.

Ἡ φυσικὴ τῶν ὀργανισμῶν συστηματοποίησης, πάντα τὰ συναθροίσματα τὰ κατὰ βαθμοὺς ὑποτεταγμένα πρὸς ἀλλήλα, οἱ κλάδοι, αἱ κλάσεις, αἱ τάξεις, αἱ οἰκογένειαι, τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη, ἅπερ ἢ τῆς καταγωγῆς θεωρία διδάσκει ἡμᾶς νὰ θεωρῶμεν ὡς διαφόρους κλάδους κοινῶν προγονικοῦ στελέχους, πάντα ταῦτα κατὰ τὸν Ἀγασσίτς εἶνε μόνον ἢ ἀμεσος ἐκφανσις τοῦ θεοῦ τῆς δημιουργίας σχεδίου, καὶ ὁ φυσιοδίφης, σπουδάζων τὴν φυσικὴν ταξινομίαν, οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ ν' ἀνευρίσκῃ τὴν θεῖαν τῆς δημιουργίας ἰδέαν. Τοῦτο δὲ κατὰ τὸν Ἀγασσίτς ἀναμφισβητῶς ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε αὐτὸ τοῦτο ἢ εἰκὼν καὶ τὸ τέκνον τοῦ Θεοῦ. Οἱ διάφοροι τῶν συναθροισμάτων βαθμοὶ ἢ αἱ διάφοροι κατηγορίαι τοῦ φυσικοῦ συστήματος ἀναλογοῦσι πρὸς τοὺς διαφόρους τῆς τελειοποιήσεως βαθμοὺς, εἰς οὓς τὸ θεῖον τῆς δημιουργίας σχέδιον ἀλληλοδιαδόχως ἐφθασεν. Ἐν τῇ ἐπινοίᾳ δὲ καὶ τῇ ἐκτελέσει τοῦ σχεδίου τούτου ὁ πλάστης ἔλαβεν ὡς ἀφετηρίαν τὰς γενικωτάτας τῶν ἐννοιῶν καὶ προέβαινε μερικεύων. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ, παραδείγματος χάριν, εἰς τὸ ζῶϊκὸν βασιλείον, ὁ θεὸς εἶχε κατ' ἀρχὰς, ὅτε ἠθέλησε νὰ δημιουργήσῃ αὐτὸ, τέσσαρας κυρίας καὶ διαφόρους ἰδέας περὶ τῆς δοτέας εἰς τὸ ζῶϊκὸν σῶμα μορφῆς· τὰς ἰδέας δὲ ταύτας ἐνεσάρκωσεν ἐν τοῖς τέσσαρσι μεγάλοις κλάδοις τοῦ ζῶϊκοῦ βασιλείου, ἐν τοῖς τέσσαρσι μεγάλοις τύποις τῶν ἐνσπονδύλων, τῶν ἀρθρωτῶν, τῶν μαλακίων καὶ τῶν ἀκτινωτῶν. Ἐπειτα ὁ πλάστης, διασκεπτόμενος πῶς, δεδομένων ἤδη τῶν τεσσάρων τούτων τύπων, ἠδύνατο νὰ ποικίλῃ αὐτοὺς διαφοροτρόπως, κατέληξεν εἰς τὸ νὰ δημιουργήσῃ ἐν τοῖς ὁρίοις τῶν τεσσάρων κυρίων μορφῶν διαφόρους κλάσεις αὐτῶν, παραδείγματος χάριν, ἐν τῷ κλάδῳ τῶν ἐνσπονδύλων τὰς κλάσεις τῶν θηλαστικῶν, τῶν πτηνῶν, τῶν ἐρπετῶν, τῶν ἀμφιβίων καὶ τῶν ἰχθύων. Ὑστερον ὁ θεός, μελετῶν βαθύτερον περὶ τοῦ ἀντικειμένου ἐκάστης τῶν κλάσεων τούτων, ἐξήγαγεν ἐξ αὐτῶν διαφόρους κατὰ βαθμὸν ποικιλίας λόγῳ κατασκευῆς, αἵτινες ὑπῆρξαν αἱ τάξεις. Ποικίλων δ' ἐκ νέου τὰς μορφὰς τῶν τάξεων, κατασκεύασε τὰς φυσικὰς οἰκογενείας. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ πλάστης ἐτροποποίησεν ἐτι ἐν ἐκάστη οἰκογενείᾳ τὰς ἐσχάτας μερικότητος τῆς κατασκευῆς τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ σώματος, ὅθεν ἐγεννήθησαν τὰ γένη. Τέλος, ἐπιλεπτύνων τὸ ἐσχάτον ὁ θεὸς τὸ τῆς πλάσεως σχέδιον, προήγαγεν εἰς φῶς τὰ διάφορα εἶδη. Τὰ εἶδη λοιπὸν εἶνε ἐνεσαρκωμένοι δημιουργικοὶ λογισμοὶ μερικωτάτης μερικεύσεως. Λυπηρὸν δὲ μόνον εἶνε ὅτι ὁ πλάστης ἐξέφρασε «τοὺς δημιουργικοὺς αὐτοῦ λογισμοὺς»

τοὺς μερικωτάτους καὶ βαθύτατα διεγνωσμένους ἐν μορφαῖς οὕτω σκοτειναῖς καὶ τοσοῦτον ἀμφιβολοῖς, ὅτι ἐνετύπωσεν εἰς αὐτὰς σφραγίδα τοσοῦτον εὐεξίτηλον, ὅτι ἐχορήγησε τοιαύτην ποικιλίαν εὐρύτητα, ὥστε οὐδεὶς φυσιοδίφης εἶνε ἱκανὸς νὰ διακρίνῃ τὰ «ἀγαθὰ» εἶδη ἀπὸ τῶν «κακῶν», τὰ «ἀληθῆ» εἶδη ἀπὸ τῶν ψευδῶν εἰδῶν, τῶν ποικιλιῶν ἢ τῶν γενεῶν (Γεν. Μορφ. II, 374).

Ὡς βλέπετε, ἀν πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ἀγασσίτς, ὁ πλάστης προσφέρεται ἐν τῇ γενέσει τῶν ὀργανικῶν μορφῶν ἀκριβῶς ὡς ἐργολάβος οἰκοδομῶν, προθέμενος νὰ σχεδιογραφήσῃ καὶ ἀνεγείρῃ οἰκοδομήματα ὅσον τὸ δυνατόν διάφορα, πληρωτικά ὅσον τὸ δυνατόν ποικίλων σκοπῶν, κατὰ ῥυθμοὺς ἀρχιτεκτονικοῦς ὅσον τὸ δυνατόν παραλλάσσοντας, καὶ διαφέροντα ὅσον τὸ δυνατόν κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀπλότητος, τῆς λαμπρότητος, τοῦ μεγέθους καὶ τῆς τελειοποιήσεως. Ὁ ἀρχιτέκτων οὗτος ἠθέλην ἴσως παραδεχθῆναι κατὰ πρῶτον ὡς πρὸς πάντα τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα τέσσαρας διαφόρους ῥυθμοὺς, παραδείγματος χάριν, τὸν γοτθικόν, τὸν βυζαντιακόν, τὸν σινικόν καὶ τὸν καλούμενον rococo (Rococostyl). Καθ' ἕκαστον τῶν ῥυθμῶν τούτων ἠθέλε κτισθῆναι ἐκκλησίαν τινὰς, ἀνάκτορα, στρατῶνας, φυλακὰς καὶ οἰκίματα. ἠθέλην ἐκτελέσῃ ἕκαστον τῶν οἰκοδομηματικῶν τούτων εἰδῶν ἀδρομερῶς ἢ μετὰ λεπτότητα πλείονος, ἐν μεγαλογραφίᾳ ἢ ἐν μικρογραφίᾳ, μετ' ἀπλότητος ἢ μετὰ μεγαλοπρεπείας κ.τ.λ. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἀρχιτέκτων θὰ ἐπλεονέκτει ἴσως τοῦ θεοῦ δημιουργοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἠδύνατο νὰ προσδιορίσῃ κατ' ἐλευθέραν κρίσιν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐαυτοῦ κατηγοριῶν (τῶν συναθροισματικῶν βαθμῶν, der Gruppenstufen), ἐν ᾗ τούναντιον κατὰ τὸν Ἀγασσίτς ὁ πλάστης ὀφείλει νὰ περιορίζηται ἐν ταῖς ἐξ κατηγορίας ταῖς ἀνωτέρω ἀριθμηθείσαις, ἢ κατὰ τὴν εἶδη, τῷ γένει, τῇ οἰκογενείᾳ, τῇ τάξει, τῇ κλάσει καὶ τῷ τύπῳ. Πλείότεραι τῶν ἐξ τούτων κατηγοριῶν δὲν ὑπάρχουσιν ὡς πρὸς τὸν θεῖον δημιουργόν!

Ἄν εὐαρεστηθῆτε ν' ἀναγνώσῃτε (τοῦτο δὲ καὶ παραινῶ ὑμῖν) ἐν αὐτῷ τῷ περὶ ταξινομίας συγγράμματι τοῦ Ἀγασσίτς τὴν πλήρη καὶ ἠτιολογημένην ἐκθεσιν τῶν παραδόξων τούτων γνώμων, δυσχερέστατα θὰ ἐννοήσῃτε πῶς δύναται τις, διατηρῶν κατ' ἐπιφάνειαν πᾶσαν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀίστηρότητα, νὰ ὠθήσῃ ἐπὶ τοσοῦτο τὴν ἐξανθρώπισιν (τὸν ἀνθρώπομορφισμόν) τοῦ θεοῦ δημιουργοῦ καὶ νὰ εἰκονίσῃ αὐτὸν ἐν ταῖς καθ' ἐκάστην γραμμαῖς οὕτω στρεβλῶς καὶ ἀτόπως. Ἐν πάσῃ ταύτῃ τῇ σειρά τῶν ἐννοιῶν ὁ πλάστης οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παντοδύναμος τις ἄνθρωπος, ὅστις, βαρυνθεὶς τὴν μακρὰν αὐτοῦ σχολήν, διασκεδάζει σχεδιογραφῶν καὶ κατασκευάζων ἀναρίθμητα εἶδη, ἀληθῆ ἀθύσματα ἐκπυγάζοντα ἐκ τῆς φαντασίας αὐτοῦ. Ἀλλά, ψυχαγωγήσας ἑαυτὸν οὕτως ἐπὶ τινὰς χιλιάδας ἐτῶν, ἀπαυδᾷ, καὶ τότε διὰ γενικῆς τινος μεταβολῆς τῆς γῆνης ἐπιφανείας ἐξαφανίζει καὶ ἀνατρέπει

πάντα ταῦτα τὰ ἀνωφελῆ ὄντα· ἔπειτα δ' ὅμως πρὸς κατανάλωσιν τοῦ χρόνου ἐν ἀσχολίᾳ περὶ καινοῦ τινος καὶ κρείττονος πράγματος καλεῖ εἰς τὴν ζῶην ἄλλον κόσμον ζῶων καὶ φυτῶν τελειότερον. Ἐξ ἐτέρου δ' ὅμως, μὴ θέλων νὰ μοχθήσῃ ἀρχόμενος ἐξ ὑπαρχῆς τῆς δημιουργικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, περικλείεται ἐν τῷ κατὰ πρῶτον ἀποφασισθέντι σχεδίῳ, καὶ περιορίζεται δημιουργῶν νέα εἶδη ἢ νέα γένη, σπανιότερον δὲ καὶ νέας οἰκογενείας, νέας τάξεις ἢ κλάσεις νέας. Ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε οὐδὲν δημιουργεῖ κατὰ νέον τύπον, κατὰ ῥυθμὸν νέον. Πάντοτε καταναγκάζει ἑαυτὸν νὰ μὴ ἐξέλθῃ τῶν ἐξ ἐκείνων κατηγοριῶν ἢ συναθροισματικῶν βαθμῶν.

Ψυχαγωγήσας ἑαυτὸν ὁ πλάστης, πάντοτε κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀγασσίτς, ἐπὶ ἑκατομμύρια χιλιάδων ἐτῶν διὰ τῆς παιδείας ταύτης τῶν ἀλλεπαλλήλων κατασκευῶν καὶ καταστροφῶν, ἔσχεν ἐπὶ τέλους (ὀλίγον ἀργὰ βεβαίως!) τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν νὰ δημιουργήσῃ τι ὅμοιον πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ καὶ ὁμοίωσιν! Τότε ἐπετεύχθη ὁ τελικὸς τῆς δημιουργίας σκοπός, καὶ τῶν γεωλογικῶν μεταβολῶν ἢ σειρά ἐπαυσεν. Ὁ ἄνθρωπος, ἢ εἰκὼν αὐτῆ, τὸ τέκνον τοῦ Θεοῦ, παρέχει τοσαύτας φροντίδας εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, τῷ προξενεῖ τοσαύτην λύπην καὶ ἐν ταύτῳ ἠδονήν, ὥστε ἠδὴ ὁ Θεὸς ἀγνοεῖ τί ἐστὶν ἀνία, καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταναλίσκῃ τὸν χρόνον, δημιουργῶν νέα πλάσματα. Βλέπετε προφανῶς ὅτι, ὅστις ἀποδίδωσιν, ὡς ὁ Ἀγασσίτς, εἰς τὸν πλάστην κατηγορούμενα καὶ ἰδιότητα ὅλων ἀνθρώπων, ὅστις κρίνει τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ δημιουργικὸν ἀκριβῶς ὡς ἀνθρώπινον ἔργον, ἀγεται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν παραδοχὴν καὶ πάντων τούτων τῶν ἀποπωτάτων ἐπακολούθων.

Αἱ πολυαριθμοὶ καὶ οὐσιώδεις ἀντιφάσεις, αἱ κατάφοροι ἀτοπίαι αἱ ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς περὶ τῆς δημιουργίας γνώμας τοῦ Ἀγασσίτς καὶ καταστήσασαι αὐτὸν κατ' ἀνάγκην μανιώδη πολέμιον τοῦ δαρβινισμοῦ, ὀφείλουσι τοσοῦτω μᾶλλον ἡμᾶς νὰ ἐκπλήττωσιν, ὅσῳ αὐτὸς οὗτος ἐν ταῖς προηγουμέναις αὐτοῦ φυσιογνωστικαῖς ἐργασίαις ὑπῆρξε πραγματικῶς ὁ πρόδρομος τοῦ Δαρβίνου, ἰδίως καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν παλαιοντολογίαν. Μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν ἐρευνῶν, αἵτινες τοσοῦτο ταχέως ἐφείλκυσαν ἐπὶ τὴν νέαν παλαιοντολογίαν τὴν γενικὴν προσοχήν, ὀφείλομεν ἐν πρώτῃ γραμμῇ νὰ κατατάξωμεν τὸ περίφημον τοῦ Ἀγασσίτς σύγγραμμα «περὶ τῶν ἀπολελιθωμένων ἰχθύων», ἔργον ἀξιώτατον νὰ καταλάβῃ θέσιν παρὰ τὰς θεμελιώδεις πραγματείας τοῦ Κυβιέρου. Οἱ ἀπολελιθωμένοι ἰχθύες, οὓς περιέγραψεν ὁ Ἀγασσίτς, οὐ μόνον ἔχουσιν ἑκτακτὸν σημασίαν ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν ὀλοκληροῦ τοῦ συναθροίσματος (κλάδου) τῶν ἐνσπονδύλων καὶ τῆς ἐξελιξέως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς τοὺς ἀσφαλέστερον ἀποδεδειγμένους νόμους τῆς γενικῆς ἐξελιξέως, καὶ τοὺς νόμους τούτους ὁ Ἀγασσίτς κατὰ μέγα μέρος ἀνεκάλυψεν. Οὕτως αὐτὸς κατὰ πρῶτον ἐξῆρε τὸν

ἀξιοσημείωτον παραλληλισμὸν τῆς ἐμβρυολογικῆς ἐξελιξέως πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τὴν παλαιοντολογικὴν, τῆς ὄντογονίας πρὸς τὴν φυλογονίαν, — τὴν δὲ συμφωνίαν ταύτην ἐπεκαλέσθημεν ἥδη ἐν τοῖς προηγουμένοις ὡς τινὰ τῶν ἀσφαλῶν ἀποδείξεων τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς. Οὐδεὶς ἀπέδειξεν ὡς ὁ Ἄγασσιζ τοσοῦτο σαφῶς ὅτι τὰ σπονδυλωτὰ ἀντεπροσώπευθησαν κατ' ἀρχὰς ὑπὸ μόνων τῶν ἰχθύων, ὅτι ἐπειτα ἐπεφάνησαν τὰ ἀμφίβια, ὅτι μετὰ χρόνου πάροδον πολλῷ μακροτέρου ἐπύλθον τὰ πτηνὰ καὶ τὰ μαστοφόρα, καὶ ὅτι ὡς πρὸς τὰ μαστοφόρα καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἰχθῦς αἱ ἀτελέστεραι, αἱ κατώτεροι τάξεις ἐπεφάνησαν πρώται. Ὁ Ἄγασσιζ λοιπὸν καταδείκνυσιν ὅτι ἡ παλαιοντολογικὴ ἐξέλιξις ὁλοκλήρου τοῦ σπονδυλωτικοῦ συναρτισμοῦ εἶνε παράλληλος οὐ μόνον πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τὴν ἐμβρυολογικὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν συστηματικὴν ἐξέλιξιν, ὁπλαδὴ πρὸς τὴν βαθμιδοφύρον κλίμακα, ἣν πανταχοῦ ἐν τῷ συστήματι βλέπομεν ὑψιμύενον ἀπὸ τῶν κατωτέρων κλάσεων καὶ τάξεων καὶ τῶν λοιπῶν εἰς τὰς ἀνωτέρας κλάσεις καὶ τάξεις καὶ τὰ λοιπὰ. Τὰ σπουδαιότατα ταῦτα γεγονότα καὶ ἡ συμφωνία τῆς ἐμβρυολογικῆς καὶ τῆς παλαιοντολογικῆς ἐξελιξέως ἐξηγουῦνται ἀπλοῦστα διὰ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς, ἐν ᾧ ἄνευ αὐτῆς μένουσι παντελῶς ἀνεξήγητα. Τὸ αὐτὸ δὲ δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ μεγάλου τῆς προοιούσης ἐξελιξέως νόμου, περὶ τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης τοῦ ὁργανισμοῦ προοδού, ἥτις λαμπρῶς καταδείκνυται ἐν τῇ τῆ διαδοχῇ πάντων τῶν ὁργανισμῶν καὶ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ τελειοποιήσει ἐκάστου τῶν μερῶν τοῦ σώματος αὐτῶν. Οὕτω, παραδείγματός χάριν, τὸ σκελετὸν τῶν ἐνοσπονδύλων, τὸ ὀστεϊκὸν αὐτῶν κριόμα (ihr Knochengerüst) βραδέως, κατὰ μικρὸν, βαθμυδὸν ἐκτίησται τὸν μέγαν τοῦτον τῆς τελειοποιήσεως βαθμὸν, ὃν ἔχει σήμερον παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνωτέροις σπονδυλωτοῖς. Ἡ πρόοδος αὕτη ἢ καλῶς καὶ προσοικόντως βεβαιωθείσα ὑπὸ τοῦ Ἄγασσιζ εἶνε τὸ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς τοῦ διατυπωθέντος ὑπὸ τοῦ Δαρβίνου, ὅστις ἀποδείκνυσιν τὰς γενεσιουργοὺς αὐτῆς αἰτίας. Ἄν ὁ νόμος οὗτος ἔχῃ βᾶσιν πραγματικὴν, ἢ τελειοποιήσῃ καὶ ὁ ποικιλτικὸς πολλαπλασιασμὸς τῶν ζῳικῶν καὶ φυτικῶν εἰδῶν πύξινσαν κατὰ βαθμοὺς ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ὁργανικῆς ἱστορίας τῆς γῆς, καὶ μόνον εἰς τοὺς χρόνους τοὺς νεωτάτους ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν ἐπίδοσιν.

Πάντες οἱ νόμοι οἱ προμνημονευθέντες καὶ τινες ἄλλοι γενικοὶ τῆς ἐξελιξέως νόμοι, οὓς ὁ Ἄγασσιζ διαρρήδην ἀνεγνώρισεν καὶ δικαίως ἐτόνισεν ἰσχυρῶς, πάντες οὗτοι οἱ νόμοι, καίπερ ὑπ' αὐτοῦ ἐν μέρει ἀνακαλυφθέντες, ὅμως μόνον διὰ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς δύναται νὰ ἐξηγηθῶσιν, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, καὶ ἄνευ αὐτῆς διαμένουσι τελῶς ἀκατανόητοι. Μόνον αἱ ἀμοιβαίως τροποποιητικαὶ ἐπιδράσεις, ἃς ὁ Δαρβίνος ἐξέθηκε, ὁπλαδὴ ἡ κληρονομικότης καὶ ἡ

προσοικεῖσις, δύναται νὰ ᾤσιν αἱ ἀληθεῖς αἰτίαι αὐτῶν. Τοῦναντίον δὲ οἱ νόμοι οὗτοι ἐκ διαμέτρου ἀντίκεινται πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἄγασσιζ ἐξενηχθεῖσαν δημιουργικὴν ὑπόθεσιν καὶ πρὸς πᾶσαν ἔννοιαν προεμελετημένης πρὸς ἔργον ἐνεργητικότητος, προερχομένης ἐκ πλάστου προσωπικοῦ. Ἄν ἤθελέ τις σπουδαίως ἐπικαλεσθῆ τὰς ὑποθέσεις ταύτας πρὸς ἐξήγησιν τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων φαινομένων καὶ τοῦ συνδέσμου αὐτῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἤθελε κατ' ἀνάγκην παραχθῆ νὰ παραδεχθῆ ὅτι καὶ ὁ πλάστης αὐτὸς ἐξελιχθῆ μετὰ τῆς ὁργανικῆς φύσεως, ἢν αὐτὸς ἐδημιούργησε καὶ αὐτὸς μετεμόρφωσεν. Ἀδύνατον τότε νὰ μὴ πιστεύσῃ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πλάστης κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ διέγραψε τὸ ἑαυτοῦ σχέδιον, ἐβελτίωσεν αὐτό, καὶ ἐπὶ τέλος ἐξετέλεσε μετὰ τροποποιήσεως ἀναριθμητῶν. «Ὁ ἀνθρώπος μεγεθύνεται κατὰ λόγον τοῦ ἔψους τῶν σκοπῶν, οὓς προτίθεται.» Καθίσταται λοιπὸν ἐπάναγκες νὰ σχηματίσωμεν περὶ τῆς θεότητος ἔννοιαν ἀναξίαν τοῦ μεγαλείου αὐτῆς. Κρίων τις ἐκ τῆς εὐλαβείας μεθ' ἧς ὁ Ἄγασσιζ ἐν ἐκάστῃ σελίδι ἐκφράζεται περὶ τοῦ πλάστου, ἤθελεν ὑπολάβῃ ὅτι σχηματίζομεν οὕτως ἔννοιαν περὶ τοῦ Θεοῦ τὰ μάλιστα ὑψηλὴν· ἀλλ' ὅμως πᾶν τοῦναντίον συμβαίνει. Ὁ θεὸς πλάστης καταβιβάζεται οὕτω μέχρι ἰδανικοποιθέντος ἀνθρώπου, μέχρι ὁργανισμοῦ εἰς προοιούσαν ὑποκειμένου ἀνάπτυξιν. Ὁ Θεὸς κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο εἶνε κατὰ τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἢ «ἀεριομόρφον σπονδυλωτόν» (Γεν. Μορφ. I, 174).

Τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἄγασσιζ εἶνε οὕτω διαδοδεωμένον, ἔχει τοιαύτην ὑπόληψιν, δικαιοτάτην ἄλλως διὰ τὰς προτέρας ἐπιστημονικὰς τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ ὑπηρεσίας, ὥστε ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ καταστήσω διὰ βραχέων καταφανῆ εἰς ὑμᾶς τὸ ἀτεχνὸς ἀπαράδεκτον τῶν γενικῶν γνωμῶν τῶν ἐν αὐτῷ ἐκτιθεμένων. Ὡς φυσιογνωστικὴ ἱστορία τῆς δημιουργίας τὸ βιβλίον τοῦτο ἀναμφιδόλως οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Ἐξ ἐτέρου δ' ὅμως κέκμηται ἀξίαν μεγάλην, διότι εἶνε ἡ μόνη νεωτέρα ἐργασία, ἐν ἧ δέδοται ἡμῖν νὰ ἴδωμεν ἔξοχον φυσιοδίφην ἀποπειρώμενον ἀναφανδὸν καὶ μετ' ἐπιστημονικῆς ἀποδεικτικῆς πανοπλίας νὰ θεμελιώσῃ ἱστορίαν τῆς δημιουργίας τελεολογικὴν ἢ δυαδικὴν. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἄγασσιζ καθίστησιν εἰς πάντα τὸν κόσμον φῶς φανερόν πόσον τοιαύτης ἀποπειράς ἢ ἐπιτυχίας εἶνε κατ' οὐσίαν ἀδύνατος. Οὐδεὶς ἀντίπαλος τοῦ Ἄγασσιζ ἐπολέμησε τὴν δυαδικὴν αὐτοῦ περὶ τῆς ὁργανικῆς φύσεως καὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς ἐποπτεῖαν κατὰ τρόπον οὕτως ἐξελεγκτικόν, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Ἄγασσιζ διὰ τῶν καταφῶρων ἀντιφάσεων, αἷς βροίθει τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Οἱ ἀντίπαλοι τῆς μοναδικῆς ἢ μηχανικῆς ἐποπτείας τοῦ κόσμου ἔχαιρέτισαν μετὰ χαρᾶς τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἄγασσιζ, θεωροῦσι δὲ αὐτὸ ὡς τελείαν ἀπόδειξιν τῆς ἀμέσου δημιουργικῆς ἐνεργητικότητος Θεοῦ προσωπικοῦ. Ἀλλ' ὅμως παρορῶσιν ὅτι ὁ προσωπικὸς οὗτος Θεὸς εἶνε ἄ-

πλῶς ἰδανικοποιθῆς ὁργανισμὸς, πεπροικισμένος δὲ ἀνθρωπίνων κατηγορουμένων. Ἡ δυαδικὴ αὕτη καὶ χυδαία τοῦ Θεοῦ ἀντίληψις ἀναποκρίνεται εἰς βαθμὸν ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ κατώτερον καὶ κτηνώδη. Ὁ νῦν ἀνθρώπος, περιελθὼν εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως, δύναται καὶ ὀφείλει νὰ σχηματίσῃ περὶ τοῦ Θεοῦ ἔννοιαν ἀπείρω εὐγενεστέραν καὶ ὑψηλοτέραν, τὴν μόνην, ἥτις δύναται νὰ συμβῆσθῃ μετὰ τῆς μοναδικῆς ἐποπτείας τοῦ κόσμου. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ θεωρεῖν ὀφείλομεν ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι τοῦ Θεοῦ ἢ ἰσχύς καὶ τὸ πνεῦμα ὑπάρχει ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς φαινομένοις. Ἡ μοναδικὴ αὕτη τοῦ Θεοῦ ἔννοια, ἥτις εἶνε ἡ τοῦ μέλλοντος, ἐξεφράσθη ἥδη ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου Βρούνου ὡς ἐξῆς. «Πανταχοῦ ὑπάρχει πνεῦμα· δὲν ὑπάρχει σῶμα, ὅσον δῆποτε μικρὸν καὶ ἂν ἦ, μὴ περιέχον ἐν ἑαυτῷ μόνιον τι τῆς θείας οὐσίας, ὑφ' ἧς ἐμψυχοῦται». Οὕτως ἐξηγενομένου ἔννοει τὸν Θεὸν καὶ ὁ Goethe, ὅταν λέγῃ: «Βεβαίως οὐδεμίαν λατρεῖαν εἶνε ὠραιότερα ἐκείνης, ἥτις οὐδεμίαν ἔχει χρεῖαν εἰκόνας, καὶ ἀναβλύζει ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, μετὰ τῆς φύσεως διαλεγόμενός.» Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐξηγενομένης ταύτης τοῦ Θεοῦ ἔννοιαν φθάνομεν εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀντίληψιν τῆς ἐνότητος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς φύσεως.

(Τέλος τοῦ τρίτου μαθήματος.)

Ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ τὸ τέταρτον μάθημα τοῦ Haeckel.

Ἐν αὐτῷ

Ἐξελεγκτικὴ θεωρία τοῦ Goethe καὶ τοῦ Oken (*).

Ω ΦΡΙΚΗ! ΦΡΙΚΗ! ΦΡΙΚΗ!

Ο horror! horror! Lorrer! — Ἀνεγνώσατε, προσφιλεῖς ἡμῶν ἀνεγνώσται, τὰ δύο ἡμερῶν νερκωτικὰ φύλλα τὰ τολμήσαντα νὰ ἐπιτεθῶσι καθ'

(*) Ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ καταδείκνυται ὅτι ἡ θεωρία τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ἣν καὶ μόνην ἢ ἐπιστήμη δύναται νὰ παραδεχθῆ, καὶ ἦν ὁ κ. Γ. Σκαλτσούνης ἐν τῇ ἀτυχῇ ἐκείνῃ Ἀναπλάσει τῆς 12. Νοεμβρίου ἐτόλμησε ν' ἀποκαλέσῃ «τετρατώδη» καὶ «θεωρίαν νοσοῦσης φαντασίας», — ἡ θεωρία, λέγομεν, αὕτη εἶνε καθαρῶς Ἑλληνικὴ, προσθεθεῖσα, καίπερ ἀτελῶς, ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ Λουκρητίου, ὡς ἀνακριβέστατα παρέστησεν ὁ κ. Σκαλτσούνης, ἐξυβρίσας τὸν Λουκρητίον ὡς ἄνθρωπον τετρατώδον καὶ νοσοῦσαν φαντασίας. Ἄν δὲ κρίνῃ ἀναγκαῖον ν' ἀνεγνώσῃ ὁ θρασυτάτος οὗτος ἐπικριτὴς τὰ περὶ τούτου ὑπὸ τοῦ περιεκτοῦς Zeller γράσσεντα ἐν τῇ λαμπρᾷ αὐτοῦ «Περὶ τῶν Ἑλλήνων προδρόμων τοῦ Δαρβίνου» διατριβῇ, ὅτι «ἡ αὐτόματος γένεσις ἐπιστεῖετο τότε γενικῶς», ἴσως θὰ οἰ-

ημῶν καὶ ἀποθρασυνθέντα κατὰ τοῦ Haeckel, — ἀνεγνώσατε τὴν πανοσιωτάτην Ἀναπλάσιν καὶ τὸν ἀκτινοβολώτατον λόγον; Πράξτε, παρακαλοῦμεν, τοῦτο, ἀνεγνώστε τὰ χρυσοστομικὰ ταῦτα φύλλα, καὶ, ἂν δύνησθε, μὴ ταραχθῆτε, μὴ ἀγανακτήσητε, μὴ ἀναβοήσητε μετὰ τοῦ Shakspeare «ὦ φρίκη! φρίκη! φρίκη!».

Ἀνεγνώσατε τὰ νεώτατα αὐτῶν διδάγματα. Ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσασθε!

Ἀναπλάσις τῆς 1. Δεκεμβρίου 1890, σελ. 812: «Καθ' ἡμᾶς ἐν τῇ Κατηγήσει κελὸν ἐστὶ νὰ ἐκταθῆ καὶ ἐξαρθῆ ἔτι μᾶλλον τὸ περὶ Θεοῦ Πατρὸς κερφάλιον καὶ ἰδίᾳ περὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ, οὕτω δὲ νὰ διδάκηται, ὥστε νὰ ἐκπλήσῃ καὶ προῆ τὸν τοῦ μαθητοῦ (Πατέρα, προνοήσατε ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ὑγιείας τῶν τέκνων ὑμῶν!), οὐχὶ δὲ νὰ ἀγωνίζηται νὰ καταστήσῃ αὐτῷ καταληπτὰς τὰς ἰδιότητας ταύτας, ὅπερ ἄλλω ἐστὶν ἀδύνατον (Καταλυθάνετε ἐδῶ τί τρέχει; Ἐννοεῖτε τί ριζικάς, τί ἀκραδάντους πεποιθήσεις ἔχουσι περὶ Θεοῦ Πατρὸς οἱ promoteurs οὗτοι τῆς πανελληνίου ἀναπλάσεως; — Μήπως οἱ τὸν Ἰσραήλ, τὴν παιδικὴν ταύτην ἡλικίαν τῆς ἀνθρωπότητος,

κτεῖρη τὴν εὐκολίαν ἣν ἔχει τὸ ν' ἀνοίγῃ τις ὑβριστικῶς καὶ συκοφαντικῶς τὸ στόμα, ὅταν εἶνε κεκλεισμένα εἰς αὐτὸν τῆς παιδείας αἱ πύλαι! Ὁλόκληρος ἢ ἐπικριτὴς «τοῦ διαπρεποῦς καὶ πολυσεβάστου ἡμῶν συμπολίτου», ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τῇ εἰρημένῃ Ἀναπλάσει, ἔχει ῥίζαν τὴν ἀμαθίαν, κορμὸν τὴν ἀκριτοφυΐαν καὶ ἄνθη καὶ φύλλα τὴν ἐξυβρίσιν καὶ τὴν συκοφαντίαν! Ψέγει μετὰ ἄλλων ἡμᾶς τοὺς ἀπλῶς μεταφράζοντας τὸν Haeckel καὶ ἐπὶ τῷ ὅτι οὐδὲν εἶπομεν «περὶ τῶν διαμαρτυριῶν τοῦ Βίργωθ—κατὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τέρατος τῆς γενεολογίας τοῦ Χέκελ!» Κατὰ πόσον ὁ ψόγος εὐμοιραῖ λογικότητος παρακαλεῖται νὰ κρίνῃ ὁ ἀνεγνώστης. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς πρὸς τὸν φιλόσοφον τοῦτον ἀμαθῆ τὸν ἀγνωστὴν τὴν θαυμασίαν πρὸς τὸν Virchow ἀπάντησιν τοῦ Haeckel, ἣν μετέφρασεν εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν Γαλλικὴν ὁ Jules Soury (Les preuves du transformisme); Οὗτος εἶνε ὁ ἐπικριτὴς ὁ τολμήσας νὰ γράψῃ 1) ὅτι «κύριος σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ περιοδικοῦ ὁ «Προμηθεὺς» ὑπῆρξεν ἢ διὰ τὸς ἀρχῶν τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς αὐτομάτου τῆς ζωῆς γενέσεως», 2) ὅτι «ἐν μέσῳ τοιαύτης ἠθικῆς παραλυσίας καὶ καταπτώσεως», ἐν ἧ εὐρίσκειται «τὸ καλοῦμεν βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος», ἐκρίναμεν «ὅτι ἐπέστη ἢ κατάλληλος ὄρα ὅπως καὶ διὰ τοῦ τύπου διδάξωμεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν» τὰς εἰρημένους ἀρχάς—καὶ 3) ὅτι αὐτὸς—ὁ κ. Σκαλτσούνης! — «τοιαύτην μορφώσας πεποιθήσιν περὶ τῶν δημοσιεύσεων τοῦ περιοδικοῦ ὁ «Προμηθεὺς» ἔκρινεν ἑαυτοῦ καθήκον νὰ ἐκδηλώσῃ ταύτην δημοσίᾳ», διότι «δηλητηριάζεται ἡ καρδιά τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος!» Πράγματι διαπρεπὴς καὶ πολυσεβάστος ὁ συμπολίτης ἡμῶν! Πράγματι! Πράγματι!

περὶ Θεοῦ διδάσκοντες θεόπνευστοι Προφῆται δὲν ἐπραττον τοῦτο κατὰ πᾶσαν αὐτῶν διδασκαλίαν; (Ἰδοὺ νέα εκπαιδευτικῶν νόμων σχέδια! Κύριε ὑπουργὲ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, διδάσκαλοι τῆς ἀναπλαττωμένης Ἑλλάδος, ἐμπρός, τὴν διδασκαλικὴν μέθοδον τῶν θεοπνεύστων Προφητῶν!) Τὸ φῶς παρίσταται ὡς ἔνδυμα τοῦ Θεοῦ(!), ὁ ἥλιος τὸ ὄμμα του(!), αἱ νεφέλαι ἄρμα του(!), ὁ ἀνεμος ἵππος του(!), ὁ οὐρανὸς σκηνώματός του(!), ἡ βροντὴ ἀπειλή του(!), τὰ ἄστρα στρατιαί του(!), αἱ θύελλαι καὶ οἱ κεραυνοὶ ὑπουργοὶ του (Κύριε Γεροκωστόπουλε, εἰσθε θύελλα καὶ κεραυνὸς τῆς ἀναπλαττωμένης Ἑλλάδος!), ἡ βροχὴ, ἡ χιών, ἡ χάλιζα ὄπλα τῶν μαχῶν του(!), ὁ νεφελώδης οὐρανὸς καὶ τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ ὄργή του(!), τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων ὕμνος του(!) κτλ. Οὕτως ἐδίδασκον καὶ ἐπειθον τὸν Ἰσραὴλ οἱ Προφῆται, οὕτω δέον τὰ διδάσκονται καὶ οἱ παῖδες (!!!).»

Καὶ διατί, νομίζετε, πάντα ταῦτα τὰ ἀνθρωπομορφιστικὰ τέρατα καὶ σημεῖα, ὧν ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία ἐξισοῦται πρὸς τὴν λογικὴν ἀλήθειαν; Διότι « τὸ περὶ Θεοῦ ἰδίᾳ κεφάλαιον — ἀνάγκη τὰ νοητὰ διὰ τῆς καρδίας καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ νοῦ (!!!) ». Ζήτω τῆς καρδίας ἡ νόσις! Ζήτω ὁ ἐγκέφαλος τῆς καρδίας! Ο horror! horror! horror!

Ἄλλο.

Λόγος τῆς 17. Νοεμβρίου 1890:

« Πρέπει νὰ ἐκβάλλονται ὡς καθάρματα καὶ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπὸ τῶν γυμνασίων καὶ ἀπὸ παντὸς εκπαιδευτηρίου οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶτε ἀπ' εὐθείας, εἶτε πλαγίως προσβάλλουσι τὰς ἱεράς πεποιθήσεις τῶν διδασκομένων· πρέπει δὲ πάντοτε τὰ προτιμῶνται (Ὁ κ. Μακράκης θέλει ἔδραν πανεπιστημιακὴν! Ο horror! horror! horror!) οἱ κρατύνοντες αὐτὰς τὰς μεγαλοφυεῖς ταύτας πεποιθήσεις καὶ δι' αὐτῶν εἶτι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν (!!!) ».

Τρίψατε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀναγνώσταί, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐπὶ τὰ τελευταῖα λέξεων, πρὸ τῶν Πλειάδων τούτων τοῦ σκότους καὶ τοῦ ἰησοῦτισμοῦ. Καταλαμβάνετε πάλιν ἐδῶ τί τρέχει; Ὁ κ. Ἀπόστολος Μακράκης γινώσκει τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ διδάσκη καὶ αὐτὰς εἶτι τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ προσκρούσιν αἱ ἐπιστήμαι αὐταὶ εἰς τὰ θρησκευτικὰ καὶ θεολογικὰ δόγματα!!! Παράδειγματος χάριν, ὁ Haeckel συμφώνως τῇ ἀδιασείστω ἐπιστήμῃ διδάσκει ὅτι ἐν τῇ κατὰ Μωϋσῆν κοσμογονίᾳ ὑπάρχουσι δύο μεγάλα θεμελιώδεις πλάνα, ἡ πλάνη ἡ γεωκεντρικὴ ἡ καταδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κοπερνίκου καὶ ἡ ἀνθρωποκεντρικὴ πλάνη ἡ ἐξελεγχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Lamarek (βλ. Προμηθεὺς σελ. 373 - 374). Ὁ κ. Μακράκης, θεωρῶν, ὡς ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου γνωστὸν, τὴν διδασκαλίαν ταύτην φθίσεως βακτη-

ρίδιον καὶ ἐαυτὸν Κῶχ, βεβαιοὶ τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν ὅτι γινώσκει τρόπον, καθ' ὃν ἐν πάσῃ εὐλικρινείᾳ, ἀνευ ἔχοντος ὑποκρίσεως ἰησοῦτικῆς, μετ' ἀπροσμάχου λογικῆς καὶ εὐθυκρισίας δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ θεωρίαι τοῦ Κοπερνίκου καὶ τοῦ Lamarek κρατύνουσι τὰς μεγαλοφυεῖς κοσμογονικὰς ἐπινοίας τοῦ Ἰουδαίου νομοθέτου!!!

Ἐννοεῖτε, συμπολίται, τί ἀνθρώπους ἔχομεν πλησίον ἡμῶν αὐτῶν; Ἐννοεῖτε τί σκοποὺς ἐπιδιώκουσι; Ἐννοεῖτε τίνα φίλτρα καὶ δηλητήρια καταχέουσιν εἰς τὰ ὄτα τῶν κοιμωμένων οἱ ἐρηγοροῦντες οὗτοι ἀναπλάσται, οἱ ἀνοικτομάται οὗτοι φιλόζοφοι;

Ο horror! horror! horror!

ΝΕΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΚΩΧ(*)

Ὁ ἡμέτερος Κῶχ, ἐπικρίνων τὴν ἐν τῷ Προμηθεῖ δημοσιευθεῖσαν « Ἀπάντησιν εἰς τὸν κύριον Ἰ. Σκαλτσούνην », ἐφ' ἣ καὶ διὰ τοῦ τύπου καὶ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς πλεῖστοι ἐξέφρασαν θερμώτατα ἡμῖν συγχαρητήρια καὶ τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν (**), ἀνεκί-νωσε καὶ τὴν ἐξῆς τετραπλῆν αὐτοῦ ἀνακάλυψιν:

α') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βροῦνος « ὑπῆρξαν ἄνδρες μεγάλοι καὶ εὐγενεῖς, ἐλεήσαντες τὴν ἀνθρωπότητα καὶ θελήσαντες τὴν διὰ τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ πνεύματος ἀπὸ τῶν πλάνων ἀνύψωσιν αὐτῆς », ὡς ἐγράφη ἐν τῷ Προμηθεῖ

β') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βροῦνος ἦσαν « ὑπέροχοι ἀληθῶς ἄνδρες », ὡς ἐλέχθη ἐν τῷ Προμηθεῖ

γ') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βροῦνος εἶχον σύμβολον τὴν ἀρχὴν Γῶτε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς, ὡς παρεστήθη ἐν τῷ Προμηθεῖ — καὶ

δ') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βροῦνος ἐγένοντο « μεγάλοι εὐεργεταὶ τῆς ἀνθρωπότητος », ὡς ἐν τῷ Προμηθεῖ ἐδιδάχθη.

Πάντα ταῦτα, λέγει, ψεύδονται, καθ' ὅσον ἀνα-

(*) Βλ. Λόγον τῆς 1. Δεκεμβρίου.

(**) Εὐχαριστοῦμεν τῇ φίλῃ Ἐπιθεωρήσει δι' ὅσα ἔγραψεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ συγχαίρομεν αὐτῇ θερμῶς δι' ὅσα εἶδε κατ' αὐτῆς γραφέντα ἐν τῷ Λόγῳ τῆς 24. Νοεμβρίου. Εἰς τοὺς ἄλλους φίλους τοῦ Προμηθεῖος ἐξεφράσαμεν ἐγκαίρως τὰ δέοντα. Εἰς τὴν τελευταίαν συγχαρητήριον ἐπιστολήν, τὴν ἐκ Κερκύρας, θὰ ἀπαντήσωμεν ἐν τῷ προσεχῆ φύλλῳ, ἀποφασίσαντες νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτὴν ὀλόκληρον ἐν αὐτῷ. Οἱ Pasteurs καὶ οἱ Κῶχ τῆς Ἑλλάδος νομίζουσιν ὅτι ὁλος ὁ κόσμος κοιμάται, καὶ ἀποπειρῶνται νὰ ἐπεκτείνωσι καὶ παρατείνωσι τὸν ὕπνον αὐτοῦ διὰ τῶν ληθαργοφόρων αὐτῶν φύλλων! Πίξουντοι πράγματι!

φέρονται εἰς τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Ἰορδάνην Βροῦνον.

Οὕτως ἐν πᾶσιν ἔγνω ὁ ἡμέτερος Κῶχ τὴν ἀλήθειαν, οὕτως ἡ ἀλήθεια κατὰ πάντα ἡλευθέρωσεν αὐτόν. O terque quaterque beatus!

ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ

— — — — —

Α'.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας συμπληροῦται ἔτος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ἐν τῷ πνευματικῷ ὀρίζοντι τῆς Ἑλλάδος· ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς παρ' ἡμῖν ἀύχμηρᾶς ἐπιστημονικῆς ξηρασίας τῆς ἀπονεκρώσεως πᾶν ὅ,τι γενναῖον καὶ ὑψηλόν, ἐν μέσῳ τῆς ψυχρᾶς ἀδιαφορίας καὶ προκταλήψεως τῶν ἀποκεκρυσταλλωμένων παρ' ἡμῖν πνευμάτων, τῆς νεκρωτικῆς αὐτῶν ἐπιδράσεως καὶ τῆς ἰησοῦτικῆς ψευδοδιδασκαλίας, ἐχαιρετίσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς παρὰ πάντων τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων ὡς ἀπαρχὴ προόδου ἐν τῇ πνευματικῇ σταδιοδρομίᾳ, ὡς ἔργον τὰ μάλιστα ἐθνικόν, ἄτε σκοποῦν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ συνοικείωσιν τοῦ ἔθνους πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, τὰς ἐπιστήμας ἐκείνας, αἵτινες εἶνε καὶ θεωροῦνται δικαίως αἱ μόναι καὶ ἀληθεῖς πηγαὶ τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς ἰσχύος τῶν κρατῶν, αἱ μόναι ὁδοὶ αἱ ἀνυψοῦσαι τὸ πνεῦμα καὶ ὀδηγοῦσαι αὐτὸ εἰς τὸ ἀληθὲς φῶς. Καὶ μόνη ἡ ἰδέα αὕτη ἐκράτυνε καὶ ἐνέπνευεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅτε ῥίπτομεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν μακρὰν ὁδὸν ἣν διηνήσαμεν, καὶ ἀναλογιζόμεθα τοὺς ἀγῶνας καὶ μόχθους καὶ τὰς πικρίας, ἃς ἐδοκιμάσαμεν, μίαν μόνον ἰδέαν ἐπαυξάνει τὸ σθένος ἡμῶν, δηλ. ὅτι πιστοὶ στρατιῶται εἰς τὴν σημερινὴν τῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ ἐτάχθημεν, ἐν μόνον ἐσκοποῦμεν, ὑπὲρ ἐνὸς εἰργασθημεν καὶ ἐμοχθοῦμεν πάντοτε, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ μόνης τῆς ἀληθείας.

Ἐπὲρ τῆς ἀληθείας ταύτης ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς φύσεως ἠγωνίσθημεν, ἐμμείναντες σταθερῶς ἐν τῇ σφιγρῇ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας. Ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἀξία τῆς μεθόδου ταύτης, χρονολογουμένης ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ρογήρου Βάκωνος καὶ Γαλιλαίου, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν θαυμασίων ἀποτελεσμάτων αὐτῆς. Ἡ μὲν ἀρχαία τῶν Ἑλλήνων φυσιολογία ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν δοξασίων τῶν φιλοσόφων μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τῆς φύσεως, οἱ δὲ μελετῶντες αὐτήν, πρὸς οὐδὲν τὴν πείραν λογισάμενοι, οὐδὲν παρετήρουν, ἀλλ' ἐπλασσον συστήματα ἰδανικὰ, δι' ὧν τὰ πάντα ἠρμήνευον. Οὕτω Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ὁ ἰδρυτὴς τῆς τῶν Ἴωνων Σχολῆς « ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπετήρητο τὸ ὕδωρ ». Ὁ Ἡράκλειτος καὶ Ἴππασος ὁ Μεταποντίνος ἐδημιούργει τὸν κόσμον ἐκ τοῦ πυρός, ὁ Πυθαγόρας τὰ ῥῆμα τῶν ὄντων ἐθεώρει τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς συμμετρίαι τὰς ἐν τούτοις, ἃς καὶ ἀρμονίας καλεῖ καὶ τέλος ὁ Λεύκιππος, ἀκολου-

θῶν τὸν Δημόκριτον καὶ τὸν Ἐπίκουρον, ὑπέλαθεν ὡς ἀφορμὴν τοῦ κόσμου τὰς ἀτόμους, « σώματα λόγῳ θεωρητὰ, ἀμέτοχον κενῶ, ἀγέννητα, ἀδιά, ἀθάρτα, οὔτε θραυσθῆναι δυνατόμενα . . . οὔτε ἀλλοιωθῆναι ».

Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀρχαίων τούτων φυσιολόγων, καίτοι οὔτε εὐφυῖας οὔτε ἐπιμονῆς ἐστεροῦντο, καίτοι διεκρίνοντο διὰ τὴν τάσιν τοῦ πνεύματος αὐτῶν πρὸς τὸ γενικεύειν, ἐπλανήθησαν ἐν ταῖς περὶ τὴν φύσιν ἐρεῦναις αὐτῶν, καθ' ὅσον, ὀρμώμενοι ἐξ ἰδανικῶν συστημάτων, ἐστήριζαν αὐτὰς εἰς σύστημα φανταστικὸν μᾶλλον ἢ ὑποκείμενον εἰς τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀφήν. Οὕτως ὁ ζεῖδωρος φωστήρ, ὁ νόκος Κασσίνης ὑπελόγησεν ἑκατομμυρίως μείζονα τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, εἶχε κατὰ τὸν Ἡράκλειτον « εἶδος ποδὸς ἀνθρώπιον », κατὰ τὸν Ἀναξαγόραν ἦτο « πολλὰ πλάσιον τῆς Πελοποννήσου », κατὰ δὲ τὸν Ἐπίκουρον « ἐνδέχεται τὰ προειρημένα πάντα ἢ τηλικούτου ἡλικίας γαίρειται ἢ μικροῦ μείζων ἢ ἐλάττω ». Τὸ φῶς αὐτοῦ, ὅπερ ἀνέλυσεν ὁ Νεύτων κατὰ μὲν τὸν Ἐενοφάνην οὐδὲν τι ἐστὶ ἄλλο ἢ « νέφος πεπερωμένον », κατὰ δὲ τὸν Ἀναξαγόραν « μύδος ἢ πέτρος διάπυρος ». Καὶ οὐ μόνον παρὰ ταῖς προσωκρατεῖς φυσιολογίας ἀπαντῶμεν διδάγματα τοιαῦτα ἕνεκα τῆς ἐκ τῶν προτέρων μεθόδου, ἡπερ ἐχρῶντο, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Σταγειρίτῃ, ὁρῶσιντι ἐκ τῶν προτέρων πόσα ζῶα ὑπῆρχον καὶ ἀποδείκνυσι διὰ γενικῶν ἀρχῶν ὅτι οὐδὲν ἄλλο σύμπαν ἦν δυνατόν νὰ ὑφίσταται.

Παραβάλλομεν ἤδη τὴν ἐκ τῶν προτέρων μέθοδον ταύτην τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων πρὸς τὰς ἐπὶ τριᾶκοντα ἔτη ἐπιμόχθους ἐργασίας τοῦ Κοπερνίκου, μετ' ἃς ἐξέδωκε τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ « Οὐράνιαι περιστροφαί », ἀναλογισθῶμεν τὰς εἰσοκατεῖς ἐρεῦνας τοῦ Γαλιλαίου πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκκερμούς, τὴν δεκαετὴ πολυμόχθον ἐργασίαν τοῦ Κεπλέρου, δι' ἣς καὶ μόνον ἠδυνήθη νὰ διατυπώσῃ τοὺς πολυβυλλήτους αὐτοῦ νόμους, ἀναμνησθῶμεν τῶν ἀγῶνων καὶ ἐπιμόχθων ἐργασιῶν τοῦ Laplace, τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Καρτεσιῦ, τοῦ Βουφῶνος ἐν τῇ μελέτῃ τῆς φύσεως, σπουδάσωμεν τὰς θαυμασίας ἀνακαλύψεις τὰς διὰ τῆς πειραματικῆς μεθόδου ἐπιτευχθεῖσας, ἵνα πεισθῶμεν καὶ κηρύξωμεν αὐτὴν μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως ὡς τὸ μόνον ἄρθρον τῆς ἐπιστημονικῆς πίστεως, ἐν ᾧ ὁ πιστεύων σωθῆσεται.

Μόνον ἐσκοτισμένος ἐγκέφαλος ἀδυνατεῖ νὰ ἐνοήσῃ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τῆς πειραματικῆς μεθόδου ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ζητήσῃ· μόνον ὁ μὴ ἔχων οἰκείως πρὸς τὰς πειραματικὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ παρατήρησις καὶ ἡ πείρα εἰσὶ τὰ μόνια σταθερὰ ἐρείσματα, ἐφ' ὧν δυνάμεθα νὰ θεμελιώσωμεν ἀληθῆς σύστημα γνώσεων ἐπιστημονικῶν καὶ ὅτι ταῦτα εἶνε τὰ κύρια κριτήρια τοῦ ἀνθρωπίνου ἐπιστητοῦ, αἱ μόναι ὁδοὶ αἱ ἀγούσαι εἰς τὴν ζήτησιν τῶν ἀληθῶν ἀρχῶν.

Ἐν τῇ σφαίρᾳ ταύτῃ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας θὰ ἐμμεϊνόμεν σταθερῶς· δὲν συμφωνοῦμεν μετὰ τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων καὶ μετὰ τῶν ἡμετέρων ἀντιπάλων· δὲν διαστρέφομεν οὐδὲ κλείομεν τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν θεωρίαν τῆς περὶ ἡμᾶς φύσεως, ἀλλ' ἐντείνομεν ταυρηθδὸν τὴν ὄρασιν διερευνῶντες καὶ ζητοῦντες ἐν τῷ πεδίῳ τῆς πειραματικῆς ἐπιστήμης. Πολεμοῦμεν παρρησία τοὺς ἡμετέρους ἀντιπάλους οὐχὶ διὰ τοῦ δόγματος οὐδὲ διὰ κενῆς φράσεολογίας καὶ περιφρονητικῆς δῆθεν ἰσιωπῆς ἀλλὰ διὰ τῶν ὀπλων τῆς καθαρᾶς ἐπιστήμης ἐν τῇ ἐπινοίᾳ καὶ τῆς εἰλικρινείᾳ ἐν τῇ ἐκφράσει, μόνον σκοπὸν προθέμενοι τὴν εἰς τὴν ἀλήθειαν κατανώσειν τοῦ βίου κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ «Vitam impendere vero».

(Ἐπεταί)

ΑΛΕΞ. Δ. ΒΑΛΒΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΝΟΙΚΤΗ

Κύριε Κώχ τῆς Ἑλλάδος,

Ἐπειδὴ ἐν τῷ λόγῳ τῆς 1. Δεκεμβρίου πληροφορεῖτε ἡμᾶς καὶ σύμπαντα τὸν κόσμον μετ' ἀνυπερβλήτου λεπτότητος καὶ εὐγενείας ὅτι ἔχετε ἀνεξάντλητον ἠθικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν θησαυρὸν, οὗ τὴν δημοσίευσιν καὶ μετάδοσιν ἐξαρτᾶτε μετριοφρονῶς ἐκ τῆς ἀπλῆς ἡμῶν θελήσεως, δηλοῦμεν ὑμῖν συμφῶνως τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ ὅτι θεωροῦμεν ἐγκλημα καθοσίωσης κατὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς φιλοπατρίας καὶ τοῦ παρόντος καὶ μέλλοντος συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος νὰ μὴ συναινέσωμεν εἰς τὴν ὑφ' ὑμῶν ἐξόρυξιν τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν κατακεκρυμμένου ἀκενώτου πλοῦτου—τοῦ νέου τούτου χρυσοκιτρίνου Κωχικοῦ ὑγροῦ—οὗ τὴν «ἀποδεικτικὴν δύναμιν» καὶ ὑμεῖς αὐτὸς διαῤῥήδη, ὡς εἰκός, θαυμάζετε.

Ἐρῶσθε θησαυρωρυχῶν.

Ἵστερόγραφον.—Συγχιρομεν ὑμῖν ἀπὸ καρδίας ἐπὶ τῇ περιφρονητικωτάτῃ σιωπῇ, ἧς ἤξιώσατε μέχρι τοῦδε πάντα τοῦ Haeckel τὰ διδάγματα, οὐδὲν εἰς οὐδὲν αὐτῶν ἀντειπόντες. Ὁ Pasteur τῆς Ἑλλάδος κ. Ἰωάννης Σακλατσούννης, ὁ συναδελφὸς ὑμῶν, κύριε Κώχ, εὐφροέστατα ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἀναπλατιόμενον Ἑλληνισμόν ὅτι θὰ ἐξελέγξῃ «τὸ ψεῦδος καὶ τὴν σοφιστείαν» τοῦ ἐν Ἰένῃ καθηγητοῦ «δι' ἰδιαιτέρου ἐπιστημονικοῦ ἔργου». Ὑμεῖς τί κάθησθε; Εἶνε δύσκολον ἄρα γε νὰ ὑποσχεθῆτε τοῦλάχιστον καὶ ὑμεῖς τὸ αὐτό; Ἀλλὰ, συγγνώμη, λησμονοῦμεν! Ἐνομιζομεν ὅτι ἀνήκετε εἰς τοὺς κοινούς τῶν θνητῶν! Ὑμεῖς, κύριε Κώχ, δύνασθε ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ, ἐν πάσῃ ὥρᾳ καὶ στιγμῇ νὰ πράξῃτε ὅ,τι ὁ Τεργεσταῖος Pasteur ὑπίσχεται νὰ πράξῃ ἐν δυστοκίᾳ χρόνου μακροῦ, «ὀδηγού-

μενος ἐκ τῶν σοφῶν τῆς φυσιοδιφίᾳς ἐρμηγέων!» Ἐκ τούτου δὲ βεβαίως καὶ ἡ χρυσὴ ὑμῶν σιωπῇ.

Ἐρῶσθε σιωπῶν.

Ἵστατόγραφον.—Ἐν τῷ λόγῳ τῆς 17. Νοεμβρίου παραπονεῖσθε κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ πολιτείας ἧ, ὡς ὑμεῖς πινδαρικώτατα λέγετε, κατὰ τῆς «νηπιότητος τῶν ἀκούοντων» ὅτι «παραγκωνίζεσθε», ὅτι «διαβάλλεσθε», ὅτι «καταδιώκεσθε», καίτοι «αὐγιῶς φρονεῖτε», καίτοι «κρατύνετε τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐθνοσωτηρίων ἀρχῶν». Παρατηροῦντες ὑμῖν εὐσεβάστως ὅτι ἴσως ἀναρμόδιος εἴσθε νὰ κρίνητε ὑμεῖς αὐτὸς τὴν ὑγίειαν τῶν ὑμετέρων φρενῶν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑμετέρας κρατυντικῆς διδασκαλίας, συνυπομιμνήσκομεν εὐλαβέστατα ὅτι ἡ λεοντῆ ὑμῶν αὕτη ἀπὸ πολλοῦ ὑπάρχει γνωστή, καὶ «οὐδενὶ λέων ἐνομισθητε»· «καὶ φυγὴ μὲν οὐκ ἦν ἀνθρώπων, φυγὴ δ' οὐ ποιμνίων». Ἦδη δέ, ὅτε πνεύσαντος τοῦ αἰθρίου Βορέου τοῦ Haeckel, ἡ τοῦ λέοντος δορά, ἦν εἴχετ' ἐπεδεδυμένην, περιηρέθη καὶ ἐν τῇ συνειδήσει ἔτι ὑμῶν αὐτῶν, τί πάσχετε; Καταμανθάνετε τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν;

Ἐρῶσθε ἀνευ λεοντῆς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Νικολαΐδην ἰατρὸν, Αἰκατερίνην· Ἐκ τῶν 122 χρ. φρ. ἀντίτιμον 14 συνδρομῶν πληρωθεισῶν ὑμῖν δὲν ἔλαβομεν μέχρι σήμερον οὐδέν. Σᾶς εἰδοποιοῦμεν καὶ πάλιν, πράξτε δὲ ὅ,τι ἐγκρίνετε· ἔχετε μόνον τὴν πεποιθήσιν ὅτι μὲ 140 δρ. δὲν χανόμεθα. Marin Jeannakis, Braila. Οὐδεμίαν ἀπάντησιν σας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου ἔχομεν· ἐὰν δὲν εὐκαιρῆτε νὰ γράψῃτε δύο λέξεις, ἀποστείλατε τοῦλάχιστον τὸ ἀντίτιμον 3 συνδρομῶν. Παρακκλῶνται ἐπίσης νὰ ἀποστείλωσι τὰς συνδρομὰς των οἱ ἐν Ὁδησῶ κ. κ. Ἰωάν. Σέχας, Περικλῆς Ραφαήλ, Κ. Κελόθη, Ι. Συνοδινός, Γεώρ. Κοσσένας. Ἐπίσης οἱ ἐν Σμύρῃ κ. Θεολ. Δημητριάδης (συνδρ. 5). Ἐπίσης οἱ ἐν Καῖσρῳ Γεώργ. Γιενναρόπουλος, Γεώργ. Δεκουλάκος· ἐπίσης οἱ ἐν Κοῦστῳ ἀδελφοὶ κ. κ. Ἀγγελόπουλοι· ἐπίσης οἱ ἐν Νίκτῳ κ. Ἀλέξ. Βόλτος· ἐπίσης οἱ ἐν Abou-Kibir Παντελῆς Σφακιανός· ἐπίσης οἱ ἐν Chebrekhit κ. κ. Ν. Λογοθέτης, Ἄντ. Ραΐκος, Γεώργ. Μήτσου· ἐπίσης οἱ ἐν Μιτυλήνῃ κ. κ. Γαβριήλ Γιαννάκης, Χ. Ἀθανασιάδης· ἐπίσης οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. κ. Π. Σαράντης, Ε. Ἐλευθερόπουλος (2), Γ'rancois Grollo, Ν. Grollo, G. Cleogenes· ἐπίσης οἱ ἐν Birket-el-Sab κ. κ. Ε. Παραχειμώνης, Ἀλέξ. Σακελαριάδης, Κ. Χωροφᾶς, Ι. Δαμαλάς· ἐπίσης οἱ ἐν Αἰτωλικῷ κ. κ. Δ. Κτιστόπουλος, Φ. Βάλλης· ἐπίσης οἱ ἐν Ἀγοινιρίτῃ κ. κ. Α. Παπαλεξόπουλος, Ν. Κρυτινός, Φ. Κοκκίνου, Ι. Μοσχούλας, Ἄρ. Οἰκονόμου· ἐπίσης οἱ ἐν Ἀρδριτσιάνῃ κ. κ. Πουρνάκος καὶ Παπαδήμου τὴν β' ἔξαμ. Ἐπίσης οἱ ἐν Ἄρτῳ κ. κ. Σ. Καλλέλης, Ι. Δημητριάδης β' ἔξαμ. Ἐπίσης οἱ ἐν Λεβαδείᾳ κ. κ. Γατσᾶς, Μαγιάκος, Κατωγάς, Μέγας, Χατσοπούλος β' ἔξαμ. Ἐπίσης οἱ ἐν Βώλῳ κ. Σταματόπουλος ἔργ.

(Ἀκολουθεῖ.)

12,50
17
875
725